

BETON

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 19, BEOGRAD, UTORAK, 15. MAJ 2007.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Ćirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.co.yu, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 29. maja

MIXER

Piše: Aleksandar Novaković

KVISLING IZ GROČANSKOG SOKAKA

Pozorište devedesetih i istorijski revizionizam

DISKRETNi ŠARM ISTORIJSKIH SOFIZAMA

Zamislite da se danas na repertoaru nekog eminentnog francuskog ili norveškog pozorišta nalazi komad „Maršal Peten, heroj Francuske“ ili „Vidkun Kvisling: prava priča“. Nemoguće? Slažem se, ukoliko komad nije groteska, farsa ili najljuća politička satira. Da podsetimo: Peten i Kvisling su vodili kolaboracionističke režime, rasističke, totalitarne i antidemokratske, okrenute progonu svih koji su bili protiv nacističke okupacije. Na teritorijama Kvislingove Norveške i Petenove „višijevske“ Francuske važili su zakoni protiv Jevreja i Roma, a lokalne policije su ih temeljno sprovodile. I danas se postavlja pitanje koliko bi ljudi preživelo rat da satelitske vlasti evropskih zemalja nisu izručivale Hitleru svoje rasno i ideološki nepoželjne sugrađane.

Ako mislite da se tako nešto nikad nije dogodilo u Srbiji, grešite. Sve što je važno za vlade ovih zemalja važno je i za onu đenerala Milana Nedića. Komad Siniše Kovačevića, nazvan po ovom „srpskom Petenu“, vratiće vas ravno u krvavu prošlost kad su se sile sudarale na Balkanu, a od njihovih udaraca i plemenskih „raskusuravanja“ stradale stotine hiljada ljudi. Ne govorim samo o Drugom svetskom ratu već i o njegovoj nesrećnoj reprizi oličenoj u nizu ratova u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, te (za sada) završenih NATO bombardovanjem ex-SRJ 1999. godine.

Jedna od osnovnih tema nacionalno zaumnih studenata istorije (i na nesreću ne samo njih) kad popiju koju više je: „Da li je trebalo ili ne potpisati pakt sa Silama osovine i, samim tim, da li smo mogli da izbegnemo Drugi svetski rat ili nam spasa nije bilo?“ Pitanje koje proishodi iz ovog je, naravno: „Ko je bio u pravu, general Simović ili knez Pavle?“, tj. „Da li su bile u pravu četničke i partizanske hrabriše koje su s leđa upucavale nemačkog mlekadžiju što je rezultiralo sa stotinu streljanih Srba ili njihov protivnik, đeneral Milan Nedić, koji je gledao da suzbije gerilu i sačuva narod od odmazde?“. Ako bi ovako sugestivno pitanje proširili na izvesnog Ljotića i njegov Zbor, neobavešteni sagovornik bi se složio da su i on i Nedić uradili pravu stvar i nesvesno postao fašista.

Istorijski sofizam, od kojeg boluju generacije nacionalno zatrovanih intelektualaca, može da se tako tera do u beskraj. Na kraju ćemo zaključiti da Hitler nije ni bio tako loš čovek (pogledajte samo šta je Hamsun napisao o njemu u *Na zaraslim stazama!*), pravi nemački patriota, kavalir, ljubitelj lepih žena, dece (zlato-kose, naravno) i životinja, a k tome i vegetarijanac. Ali, šta ako bi nekom „Srbendi“, zatrovanom ovakvim postavkama, rekli ekstremni desničarski sofizam koji dolazi iz Hrvatske: „Pavelić je možda stvorio satelitsku i fašističku državu ogrezlu u genocidu, ali je ona bila odraz tisućljetnih težnji hrvatskog naroda“.

BIOGRAFIJA BEZ VESELJA

Zapravo, ako zagrebete malo površinu videćete da srpski ekstremisti najviše cene hrvatske i obrnuto, jer su „dosledni“, a mržnju okreću prema drugim nacijama i svemu što ne deli iste stavove. Tako u Kovačevićevom komadu general (đeneral je još samo sad) Nedić, prikazan u periodu 1941-1946. godine brani srpski narod od izumiranja i rasparčavanja koje preti od suseda. Podrazumeva se da čuva i vekovnu srpsku državnost, a po koju cenu - to u komadu nije prikazano. Sigurno je, međutim, da na njegovu požr-

Za novog čoveka

tvovanu odluku utiču nemački ultimatum i u kojima stoji da će ono što je danas „uža Srbija“ biti rasparčano između susednih država ukoliko se ne formira satelitska vlada. Rečeno - učinjeno - Nedić, Srpska Majka, zajedno sa finim gospodinom Milanom Aćimovićem (čija je Specijalna policija počinila brojna zlodela), ruku pod ruku, kreće u spasavanje naroda. Tako su do kraja 1941. godine komunisti proterani, četnici pacifikovani, a nemačke odmazde su prestale. Zavedena je ultradesničarska vladavina. Ono što je autor preskočio u Nedićevoj biografiji su „mali detalji“ poput sledećeg: Kako su uglednog patriotu, bivšeg ministra vojnog, junaka dva balkanska i Prvog svetskog rata koji je u Aprilskom ratu vodio Treću armiju, Nemci pomilovali? Odgovor: Bio je germanofil, fasciniran nemačkom vojnom silom, nacionalista i antikomunista. Ostalo je zabeleženo kako je još 1940. godine predlagao da se Jugoslavija pridruži Osovini i otme Solun od Grčke koja je ratovala protiv Musolinija. Nedićeva Srpska državna straža, sastavljena uglavnom od bivše žandarmerije i Dobrovoljački korpus fašiste Ljotića zajedno su se na strani nacističke borili protiv partizanskih i četničkih jedinica, a više desetina hiljada pristalica oba pokreta stradalo je u logoru u Jajincima. Jeziva je činjenica da je Srpska državna straža učestvovala

MIXER

Aleksandar Novaković: Kvisling iz Gročanskog sokaka

CEMENT

Marjan Čakarević: Skromnost praznine

ŠTRAFTA

Saša Ćirić: Logocentričko čišćenje filozofije

ARMATURA

Slobodan Georgijev: Nadzirana nezavisnost za Srbiju

VREME SMRTI I RAZONODE

Tomislav Marković: Nedićgrami

BULEVAR ZVEZDA

MEDAKOVIĆ, Dejan

BLOK BR. V

Lazar Bodroža: Patrijarh 3000

u hapšenju hiljada talaca koji su streljani u Kragujevcu i Kraljevu. Ni razizam nije bio stran Nedićevom režimu: antisemitizam je podstican konstantnim spominjanjem „jevrejsko-masonsko-komunističke“ zavere, a policija je hapsila Jevreje i Rome koji su prosleđivani nacistima.

Dakle, Nedić je čuvao srpski narod, ako se pod narodom ne podrazumevaju svi oni koji nisu srpskog porekla, ne misle kao Nedić ili su određeni za taoce, pa makar bili i deca. A po Kovačeviću, Nedić je ipak sačuvao narod. Kako to? Nemačke i bugarske jedinice su i dalje harale, a plan o pretvaranju Srba kao niže rase u masu robova samo što nije realizovan. Da li je to očuvanje naroda ili je u pitanju zaklanjanje tiranina iza Komesarijata za izbeglice koji je u toku rata primio između 200 i 400 hiljada odbeglih? Paktiranje sa zlom i njegovo uvećavanje ne može se ničim opravdati.

KANONIZACIJA ZLOČINACA

Ideološki gledano, Nedić je u komadu pervertirano postavljen na jedan od dva (tobože jedina moguća) srpska politička pola: Karađorđe ili Miloš Obrenović. Podrazumeva se da je Nedić na Obrenovićevom kursu, a Karađorđevu ulogu igraju partizani i četnici. Trećeg izlaza nema. Takva nam je sudba - manihejska, prožeta davežnom storijskom o dve Srbije. Tu nema mesta za pojedince, samo za velike ideje. Po Kovačeviću, Nedićeva ideja da je nacionalni cilj svakog Srbina da preživi ipak je ostvarena: broj žrtava je daleko manji u odnosu na Prvi svetski rat i izbeglice su zbrinute, ali je Veliki Dobročinitelj postao žrtva. Zašto? Zato što je iz svoje Grocke poneo zdravu seljačku pamet i visoki moralni integritet, a takvi ljudi moraju da stradaju od kombinacije engleske izdaje i svojih, u ovom slučaju partizana opsednutih glamočkim kolom.

Ergo, Nedić je u bezizlaznoj situaciji, kao pravi mučenik, jer je i Draža spremao za njega „katran i perje“. Nedić strada jer se jedino tako Dobročinitelj može izdići do Sveca, možda ne baš Lazara koji je sve samo ne kolaborirao sa Turcima, ali tu negde. Kanonizovanje zločinca kao da je predskazalo ono što i danas traje - trend nošenja majica sa likovima onih koje je neko greškom pripustio u ljudski rod.

Vratimo se sad alkoholiziranom istorijsko-sofističkom razgovoru s početka članka. Jedno od najsumanutijih pitanja koja se javljaju nacionalno ispravnim istoričarima i političkim analitičarima u ovim doknim časovima jeste: „Šta bi rekao (ime istorijske ličnosti) na ovo što se danas događa?“. Uf, jedino sumanutije pitanje je ono moje kad sam imao pet godina: „Šta bi bilo da se udruže Godzila, Supermen, Betmen i Paja Patak?“. Bilo kako bilo, Kovačević je na sofističko pitanje imao spreman odgovor. Evo, zamislimo intervju sa Generalom Nedićem, a na osnovu replika iz drame.

DIJALOG U PAKLU

Mesto i vreme: Beograd, 1992. godina, 28. jun, Vidovdan.
Novinar: Šta mislite o ratu u BiH?
General Nedić (zvani Duće): Sve što fes nosi ustašku je ka-mu pripasalo a ako nije uskoro će.
Novinar: Da li da se bojimo suseda?
Kaudiljo Nedić: Da, i to Bugara i Mađara, oni će „kao i uvek, potuljeno, podlo, iz potaje“.
Novinar: Recite nam buduće granice Hrvatske.
El Heneral Nedić: „Od Sesveta do Samobora“.
Novinar: U komadu vas gospodin Hadžipenčić preklinje da mu pustite sina komunistu. Kako?
Broz Nedić: Čitate li vi didaskalije? „Cvili poput koker - špa-nijela“. A i poštedeo sam mu sina, moram nekog.
Novinar: Molili ste Hitlera da ukine odmazdu sto za jednog a on vam je rekao da ste nezahvalni, da je Jugoslaviju eko-nomski spasao 1933. i 1938. godine, te da smo zaslužili od-mazdu 1000:1. Kako ste se tad osećali?
Milan Džugašvili: Bilo me sramota.
Novinar: Kako vidite našu prošlost u bivšoj SFRJ?
Idi Amin Nedić: Bio sam u pravu kad sam rekao da će „Srp-kinje rađati komuniste a Hrvatice Hrvate“.
Novinar: Kako onda objašnjavate da su bivši komunisti po-veli rat u bivšim republikama, a da ste vi zaživeli na pozor-nici upravo za vreme komunističkog epigona Slobodana Mi-loševića?
Milan Nedić (sobom samim): Moram hitno u Grocku da tet-ki odnesem lek.

(Ode u bespuće historijske zbilje).

POETIKA „DNEVNIKOVOG DODATKA“

Slažem se, možda je ovaj „intervju“ sarkastičan, ali on to nije ni izbliza kao kontekst koji komad nosi od devedesetih do dana da-našnjeg. Naime, ako je komad napisan o istorijskoj ličnosti ko-ja je i dalje živa u sećanju naroda (a to Nedić sigurno jeste), on-da on nije slučajno stvoren u određenom istorijskom trenutku i iza njegovog stvaranja stoji jasna politička namera. O čemu je reč? O nacionalnom šovinizmu koji devedesetih dobija komad koji može svojski da prigrlji. Ako sa scene patriota i zaštitnik na-roda (a to po Kovačeviću Nedić sigurno jeste) poziva na slogu i rad (čitaj robovanje i rmbačenje) i busa se u srpska prsa na ko-ga vam to liči? Ako govori kako protiv susednih naroda koji stra-daju od domaćih „formacija“ u Sarajevu ili Vukovaru tako i pro-tiv drugih suseda (okruženi smo „brigama“), te protiv Britana-ca (koji predstavljaju „truli Zapad“) četnika (monarhistički deo opozicije), „komunaca“ (odnosi li se to i na levi deo opozicije?) i „metiljave buržoazije“ (valjda centar?), postavlja se pitanje ko je onda u pravu? Prisetimo se „crveno-crne koalicije“ koja je je širila nacionalni šovinizam i zavila u crno najveći deo bivše SFRJ, pri tom licemerno plačući nad izbeglicama kao Nedićeva vlada nekad. Jezik mržnje i Dnevnikovog dodatka devedesetih odjekuje iz Nedićevih usta u četrdesetim prošlog veka, i ova na-izgled nelogičnost upravo je i najznačajniji istorijski podatak, koji govori kako se lako opačina iz jednog prenosi u drugo vre-me a da se to i ne oseti. Da su imali naviku odlaska u teatar Mi-lošević i Šešelj bi sigurno rado pogledali „Nedića“ i preporučili ga svojim satrapima za dizanje „nacionalnog ponosa“. No, ne-ka se ne brinu, videli su taj komad mnogi tadašnji školarci. Ima li su šta i da nauče.

Razrešenja i suočavanja sa političkim teretom devedesetih ne-ma baš kao što ne postoji ni jasno raščišćavanje sa užasima Dru-gog svetskog rata koji ovde još žive. Ne zaboravimo: amnestiju „nedićevaca“ je pre više od deset godina predlagao poslanik jed-ne od danas još uvek vladajućih stranaka i niko se od njegovih „saboraca“ nije pobunio. Da ne zaboravimo i onu čuvenu izjavu da vaše srpstvo može doći u pitanje ako ne stanete u stav mirno kad spomenu Nedića. Ipak, najviše se brinem za istorijski neo-baveštene klince koji će sutra, zahvaljujući „istinama“ o Nediću ponavljati iste greške koje mogu da vode samo stvaranju kseno-fobne i pseudopatrijarhalne Srbije koja je spremna i na najveća nepočinstva ako je to u „nacionalnom interesu“. A ako nekome nije jasno: od neprepoznavanja zla u liku&delu Nedića do ispija-nja piva na Terazijama u senci obešenih i nije tako daleko ■

BETONJERKA POLUMESECA

Koncentraciona vlada je uvod u koncentracione logore.

Momčilo Mihajlović

CEMENT

Piše: Marjan Čakarević

SKROMNOST PRAZNINE

Miroslav Egerić: *Lirski eseji*,
Zavod za kulturu Vojvodine, 2005.

Vanredno neinspirativan kao tumač književnosti, uprkos čemu u tom svom poslu istrajava, nalazeći se na jednom od institucio-nalno najvažnijih mesta u srpskoj kulturi, Miroslav Egerić se oku-šavao i u lirskoj prozi. Tako su tajno, što bi Miro Vuksanović re-kao: „kao da neće“, nastajali, i po obimu, još više po pesničkom zamahu i sva sreća po tiražu, skromni zapisi koji pokušavaju da sebe nametnu kao poeziju u prozi, a podvedeni su bezazleno pod žanr lirskih eseja. Ovaj se žanr kao zanimljiv i inspirativan spoj poezije i esejistike nikada nije naročito primio u srpskoj književ-nosti koja ne voli da su stvari izmešane, nego kao i Egerić teži bi-strinama, koje pak teže uzvišenosti, a u toj težnji ostaju da leb-de, da igraju svoj ples u praznini, nad prazninom. Jasnost, palanačka zdravorazumnost i „ranoranilački utilitari-zam“ bile bi glavne odlike ove knjige. Besplodnost tog duha za-divljujuća je, ona ozračava sve čega se dotakne. Za razliku od kritike u kojoj je raznim navodima i retoričkim visprenostima moguće biti glup a da to zvuči pametno, u lirici su stvari ogolje-ne i precizne, pa tako ovi zapisi, operisani od svakog istinskog nadahnuća, budući lirski, pružaju pravu sliku stvarnih dometa

Hrast & ljubica: SANU & Matica

toga duha, a ti dometi ne prebacuju brdo iznad rodne kuće ili prozor stana. Sve je tu skućeno i zagušljivo, iako se neprekidno priziva bistrina i plaće se za njom kao za igračkom u svakoj re-čenici, ali to je bistrina koja stvari i pojave ne ogoljava do su-štine, do metafizičke dubine, nego do neke čudne bezoblično-sti, jedna nepatvorena duhovna uravnilovka kojoj je sve isto, i sećanje na majku, i rat, i lipe, i potok, i hleb, sve je to dato u nekoj magli i mutnini, neraspoznatljivo od silnih, kabastih ge-nitivnih metafora, glomaznih epiteta i banalnih fraza o prola-znosti i večnom vraćanju istog. Knjiga vrvi od jasnih uvida ni u šta, prodornih pogleda u prazno, preciznih misli o belini, od hrabrih, angažovanih stavova o lišću na vetru, kontempliranja o pahuljici snega.

Ali opasniji je taj duh nego što izgleda. Pišući o detinjstvu, on za-ustavlja život i istoriju. Zaklonjen iza titula, kabineta, nagrada, debelih tomova tzv. klasika, on ne želi nikakvo kretanje, jer kre-tanje uvek znači i stranputice i sumnje i preispitivanje. Taj duh

sebe nikada ne dovodi u pitanje i nema nikakav ironijski otklon prema sebi, on je večnost i savršenstvo, i mada piše o prolazno-sti - nimalo u nju zapravo ne veruje. Jedno se banalno logično pitanje nameće kao neminovnost (reč inače tako draga Egeriću): ako je toliko radosti i spokojstva bilo u detinjstvu u rodnom selu, nasuprot taštini i zlu na koje je nailazio na svakom koraku u gra-du, pa čak i kod bliskih prijatelja, zašto je uopšte napuštao rod-no selo i zlopatio se, namesto da uživa u trešnjama i bregovima svojim? Koji razuman čovek, pošto se pisac neprekidno na razum i umerenost poziva, bira ono što mu samo donosi neprijatnosti? Detinjstvo i jasnost, bistrina za kojima čezne ovaj duh, detinja-sta je jasnost, koja stvari ne sme da dovede u pitanje, kao što ni svoje savršenstvo i položaj ne sme da dovede u pitanje, za kojim položajem sebe u svetu hoće da posegne kao dete za slatkišem, a nikako da ga dosegne, tj. da neprekidno, odricanjem i duhov-nim radom iznova taj položaj doseže i potvrđuje. Voleo bi Egerić da ponekad zaliči na Andrića, pa i tad na onog us-putnog, nikako najvažnijeg Andrića, ali mu ne polazi za rukom, kao što ponekad, sasvim nesvesno, zanesa i na Nastasijevića. Uopšte ima jedna linijica naše posleratne književnosti, sva re-dom od uglednika, kojoj je Nastasijević ostao nedosanjani san, zabranjena ljubav. Okrenut samoodricanju, samoponištavanju, koja su kod njega bila autentična egzistencijalna drama, Nasta-sijević ostaje suštinski zatvoren i nerazumljiv ovoj duhovnoj stru-ji koja je sva ogrezla u zemačkim radostima i preimućstvima. Ta-ko se ovaj pokušaj apgrejdovanja Nastasijevića pokazuje kao ja-lov, jer nije izazvan nikakvim istinskim duhovnim napetostima, nego je jedna obrazina koja prikriva prazninu i ispraznost. Kao što je profesor i tumač zato što je to ugledno zanimanje, jer u predgrađanskom društvu položaj znači više nego delo, Egerić je tako i pesnik po svojoj volji, a ne po svom moranju. Polovinom šezdesetih godina u srpskoj poeziji objavila se bila

jedna skupinica seoskih pesnika, tzv. samouka, koji u pauzi između motike i sekire izvijahu uz frulu svoju oduše-vljenost sobom i svojim rodnim kra-jem. Najpoznatiji iz te stilske forma-cije je Srbin Dobrica Erić, a pripada joj i Milena Jovović iz sela Dobrača-kojoj se u zanosu „omladila mesecu velika zlatna košulja“. Egerićevi zapi-si najbliži su ovoj duhovnoj struji, ali, nažalost, i do ovakvih zanosa teško dobacuju.

Posebnu priču predstavljaju štam-parske greške, kojih je u ovom knji-žuljkuzastrašujuće mnogo (lektor i

Kada završih ovu uzbudljivu knjigu, utonuh u dubok san. Nađoh se na livadi. Pokošenoj. Nigde nikog. A na sred te livade videh: usamljen, truo Hrast, zaboravljen iz jedne davne polemike. I ja se zapitah kako iz polemike?! Ali Hrast, i to videh, rešavaše sudbinu sveta, promišljaše istorijske tokove, narode premeštaše. I pod Hrastom videh promrzlu, jer vetrometina je na livadi toj, ljubičicu kako sanja san koji ni snovi ne bune. Probudio sam se u goloj, bistroj vodi i sve mi se jasno ukaza.

korektor Ljubinka Egerić), i koje ponekad dovedu do neverovat-nih, grotesknih značenjskih obrta. Takođe univerzitetskom pro-fesoru se omakao da li promašaj padeža ili je u pitanju nešto drugo, tek konstrukcija „od neba do *korenja travama*“ sa strane 49. siluje um, nepotrebno, jer je banalna. Ima i rvanja sa kon-gruencijom i kung-fua sa interpunkcijom (najveći problem su tačka-zarez i dve tačke). Nešto su brojniji promašaji smisla, što se sve (osim štamparskih grešaka) po pravilu dešava u trenuci-ma kad pokuša da sledi svoj umetnički zanos. Lep su detalj i tri prikaza na kraju knjige, koji bi svi zasluživali poseban tekst: Ale-ka Vukadinovića (nekad je pisao dobre pesme, šta će mu ovo?), Miloša Petrovića i neizbežnog Mira pogovor-po-pogovor-nagra-da Vuksanovića, kojeg čovek ne može da promaši. Vuksanovićev je tekst, naravno, posebno zanimljiv. Oni koji imaju makar i trunku čitalačkog mazohizma ne bi smeli da propuste ovu knji-gu, a naročito Vuksanovića, da bi videli kakav je književni ukus pisca koji je dobio ama baš sve uglednije nagrade u Srbiji ■

LOGOCENTRIČKO
ČIŠĆENJE FILOZOFIJEili *Nastavak ratne politike sredstvima uma*

Te 1999. godine na Kosovu je vođen rat, Nato je bombardovao SRJ, a akademik Mihailo Đurić objavio je knjigu *O potrebi filozofije danas: filozofija između Istoka i Zapada*, čije je drugo izdanje nedavno promovisano.

„Ovom Đurićevom knjigom srpska filozofija se na najbolji način uključuje u rasprave koje su već dugo u središtu pažnje najznačajnijih filozofija naše savremenosti“, ističe na promociji redovni prof. dr Jovan Arandelović. Krajem XX veka (pa onda 2006) insistirati na logocentrizmu, zagovarati povratak filozofije logosnoj suštini mišljenja, znači biti definitivno izvan i nasuprot glavnih tokova savremene filozofije. Ako imenski registar Đurićeve knjige uporedimo sa, recimo, edicijom *Routledge modern thinkers*, koja je posvećena najznačajnijim savremenim misliocima, videćemo da od Ratlidžovih 22 filozofa akademik Đurić, i to uzgred, pominje svega nekoliko imena. Tako kod Đurića uopšte nema Lakana, Bodrijara (osim ako njegovom uticaju ne pripišemo iskaze: *Informatika je jedna od najodvratnijih stvari na ovom svetu... Da bi se znalo šta se danas stvarno događa u svetu, nisu nam potrebne nikakve 'informacije'. Dovoljno je samo udubiti se u mišljenje*), Fuko je pomenut svega jedanput, Derida i Delez tek na nekoliko mesta (ove predstavnike akademik Đurić određuje kao *umišljene grobare filozofije* ili *kratkovide* i *lakomislene postmodernističke raskolnike*), što je, nadamo se, dovoljan pokazatelj da je akademikov „obračun“ sa kritikom logocentrizma i savremenom filozofijom u osnovi paušalan, plitak i kritizerski.

NA BRANIKU FILOZOFSKOG FOLKSVAGENA

No, to je manji problem. Da se ova knjiga ograničila samo na „čistu“ filozofsku problematiku, bila bi primer *retro* viđenja savremene filozofije jednog vremesnog akademika koji je živeći u Srbiji devedesetih učesće svetskih sila u balkanskom haosu video kao znak propasti temeljnih evropskih vrednosti, koji je poistovetio dekonstrukciju i destrukciju i pozeleo povratak tradicionalne filozofije i tradicionalne Evrope kojoj smo, vazda, bili saveznici. Ovo kontekstualizovanje i politizovanje Đurićeve filozofije nije nikakav (pre)slobodan interpretativni čin, nego je utemeljeno dvema besedama iz *Post scriptuma* u samoj knjizi. Naime, po autorovim rečima, tekstovi *Pohvala Srbiji 1999.* (beseda od 27. marta 1999.), i *Golgota Srbije 1999.* (prvobitno izgovorena 26. maja 1999.) nastali su *gotovo kao sastavni delovi rada na samoj knjizi*, a razjašnjenje *tragične sudbine našeg naroda... i te kako [je] posredno uključeno u osnovno razmatranje položaja filozofije u savremenom svetu.*

Pohvalu Srbiji akademik Đurić započinje rečima: *Nevolja u kojoj se danas nalazi srpski narod potresna je potvrda našeg višekratnog uzaludnog stradanja za slobodu u minulom veku*, a završava konstatacijom da *naš narod nema drugog izbora nego da hrabro istraje u svom otporu jer se na pitanju odnosa prema toj nevolji u izvesnom smislu rešava sudbina Evrope.*

U „briljantno napisanom ogledu“ *Golgota Srbije 1999.*, koji je „najrečitije svedočanstvo o podsticajnoj vrednosti Đurićeve filozofije“ (Otkrovenje Jovanovo – Arandelovićevo), autor kaže:

Ovaj naš narod ima nekakvo poslanstvo... nad ovim našim narodom stoji nekakvo prokletstvo... nema nikakve krivice na njemu, to nije skrivljena već dosuđena nevolja (...). Kolevka Evrope je Balkan, njeno rodno mesto jeste stara Grčka. Odatle je sve počelo. Mi smo na samom izvoru tog početka. Više pripadamo Evropi nego bilo koji od tih naroda što učestvuju u ovim varvarskim vazдушnim operacijama protiv nas. Mi smo Evropa i u fizičkom i u duhovnom smislu reči. Ali, oni ne znaju da je nasrtanje na nas, na srpski narod i srpsku zemlju, zapravo, nasrtanje na samu ideju Evrope (...). Može se bez uzdržavanja reći da je evropski čovek – naravno, ne predak ovog osionog uljeza sa Divljeg zapada, koji se već nedeljama svirepo poigrava sa nama, već potomak onog plemenitog starosedeooca sa Balkanskog Istočnika, koji nam je i danas prijateljski privržen... [toliko da je kao članica NATO-a de facto učestvovao u ratu – prim. aut.] Moramo, dakle, ozbiljno shvatiti da je srpski narod danas na braniku Evrope već samim tim što je ustao u odbranu logosa, što se zalaže za dijalog, za diskurzivno raspravljanje, što se poziva na pravo svakog čoveka i svakog naroda da prihvati samo ono što je razlo-

Sa Logosom ili na njemu

žno utemeljeno, što se zasniva na razlozima koji su slobodno izloženi i razmotreni... Na primeru našeg stradanja odlučuje se jedino o sukobu između gole sile i načela uma.

Tako, eto, zvuči Đurićeva filozofija misli i tla, jedinstva geografskog porekla i načela istine&pravde, koja se zalaže za čistu grčku i logosnu misao. Dok je Evropa, iskrivljujući ovu filozofsku čistotu, *izgubila veru u viši smisao života*, a *moderna evropska filozofija u velikoj meri prikrila, izmenila, čak iskrivila izvorno grčko razumevanje logosa*, mi stradamo jer smo ostali verni načelu uma, pa tako dakle i sačuvali veru u viši smisao života. Zato, i samo zato, zbog te vernosti izvornoj filozofiji, mi smo na braniku Evrope, mi izvornu ideju i suštinu Evrope branimo od nje same. Ovakvo promišljanje novije srpske istorije moguće je samo na osnovu jednog specifičnog viđenja filozofije kao *disciplinovanog pokušaja da se prodre u suštinu stvari. Ne radi se o tome da se nabrajaju pojedinosti, da se priča o tome šta se faktički zbiva, šta se dogodilo ovde ili onde, već da se jasno pokaže šta je istinito, šta je suštinsko u tome što se događa i da se to odvoji od onoga što je puko spoljašnje zbivanje.* Kada se tako postave stvari, nije više bitno gde je, kada i koliko ljudi stradalo, koliko je gradova srušeno i sela popaljeno, ko je to i u čije ime činio, nije bitno kakva je politika vođena devedesetih godina, jer to je *puko spoljašnje zbivanje*, a naša nevolja *nije skrivljena već dosuđena.* U semantičkom smislu ova filozofija ne samo da je slepa za poteze Miloševićevog režima, ona mu daje puno opravdanje i priznanje (*nema nikakve krivice na njemu*), i smešta ga u ravan *zlaganja našeg naroda za slobodu.*

Čisto radi potpunijeg utiska, možemo ilustrovati kako ova filozofija identiteta (istovetnosti sa samim sobom), sva posvećena čistoj logosnoj suštini srpskog naroda, zvuči kada govori o Istoku: *Ono što određuje ljudski život jeste napor i naprezanje, a ne opuštenost i lagodnost. Ili, tačnije, ono što određuje naš evropski stav prema životu. U tome je možda sva razlika između Evrope i staroga Istoka.*

Dakle, poričući *faktičko zbivanje*, u noumenalnom *prodor*u ka *suštini stvari*, svet, polje pojavnog, drugost otkrivaju se kao otužna hrpa notornih i trivijalnih stereotipa. Sve ima svoju suštinu – srpski narod svoju, Evropa svoju, Istok svoju (*opuštenost i lagodnost*). Hegelov Svetski duh, koji se seli sa naroda na narod, prešao je sa Grka na Evropljane, a sada na srpski narod, koji strada zbog svog logosnog karaktera a ne zbog katastrofalne i krvave politike koju je vodio vladajući režim. Evropska filozofija se, dakle, odvojila od svog korena, od svog porekla, ona mora povratiti etničku (starogrčku) čistotu. Tako su Srbi, ratujući, branili ideju i suštinu ne jedino Evrope, već i same filozofije. Samo u tom kontekstu samootuđenja Evrope i izdaje filozofije možemo razumeti čvrstu vezu osmišljavanja *tragične sudbine našeg naroda* i razmatranja *položaja filozofije u savremenom svetu.* Kako ove dve besede stoje prema ostatku knjige M. Đurića za koju dobija 2001. novoustanovljenu nagradu Radio Beograda 2, a kako sama knjiga *O potrebi filozofije danas, filozofija između Istoka i Zapada* funkcioniše unutar opsežnog korpusa 16+10 akademikovih dela? Eto školskog zadatka ne za kratkovide apologete i tribinske protokol-majstore, već za sve analitičare koji su van domašaja krvožedne boginje Nacije i Erinija nemoćnog intelektualnog revanšizma. Ako je već tog vašljivog proleća/leta '99, akademik Mihajlo Đurić pričao i objavljivao emfatične nonsense konzervativnog esencijalizma, čemu onda njihovo ponovno štampanje i šta ono znači danas? Odgovor bi, možda, trebalo potražiti od onih koji, kao rečeni Jovan Arandelović, smatraju da „ova knjiga na najbolji način potvrđuje da je on naš najznačajniji [savremeni] filozof“, sugerišući time da bitka za Logos i dalje traje, te da se nismo oslobodili utvara 90-ih, koje zapravo i nisu bile utvare koliko kvalifikacioni test koji tek ima da polazemo ■

ARMATURA

Priredio: Slobodan Georgijev

NADZIRANA
NEZAVISNOST ZA
SRBIJU*Inicijative: pismo Evropskoj uniji*

Poštovani,
Mi, gore potpisani, odlučili smo se na ovaj dramatični korak vođeni željom da se stanje u Srbiji promeni na bolje i da se spreči dalje propadanje naše države u nestajanje. Imajući u vidu vrednosti na kojima je nastala vaša zajednica, u prošlosti osakaćena stalnim trzavicama i ratovima, a danas manje-više složno polje različitih kultura, obraćamo vam se u nadi da ćete naći vremena da razmislite o našim predlozima.

Pre nego što se pozabavimo samom molbom iliti predlogom, želimo da podsetimo na neke činjenice koje doprinose boljem razumevanju našeg trenutnog stanja u kontekstu globalnih procesa. Da bismo te procese precizirali i postavili u odgovarajući kontekst potrebno je objasniti događaje iz nedavne prošlosti, što je nemoguće ako se ne osvrnemo malo dalje u istoriju u vreme u kome su koreni onoga što će se docnije ostvariti.

Problemi nastaju kada pokušamo da tačno odredimo polaznu tačku iz koje bi bilo moguće formirati valjani referentni sistem koji bi nam omogućio da u jednom, jasnom sledu posmatramo događaje i postavimo ih u ravan koja bi nam omogućila donošenje ispravnih zaključaka. U tom smislu, čini se, trebalo bi početi od prvih međuetničkih sukoba na ovom području, ali i tu postoje sporenja koja se odnose na datiranje prvog plemena, odnosno, tačno pozicioniranje onih koji su prvi zauzeli određenu teritoriju.

Ako bismo metodološku nedorečenost ostavili po strani i vratili se na ono što se događa danas, a upravo nas je to nagnalo da vam se obratimo, videćemo da se Srbija našla u problemima koje nije u stanju da samostalno prevaziđe.

Zbog čega se to dogodilo?

Naše je mišljenje da je upravo ona gore pomenuta metodološka neodređenost direktno proizvela sveopštu blokadu srpskog društva i onih institucija za koje su Srbi i svi građani koji žive u Srbiji mislili da objektivno postoje. Nemogućnost da se odredi polazna tačka iz koje će se posmatrati sopstvena pozicija izazvala je toliku zbrku da ni Ajnštajnova formula $E=mc^2$ ne može da pomogne i postavi stvari u iole stabilni referentni okvir. Pokušaji da se takva neodređenost prevaziđe insistiranjem na univerzalnim ljudskim pravilima i demokratskom, liberalno-kapitalističkom, tržišno-kompetitivnom sistemu nije donela nikakav rezultat i dileme nisu rešene.

Evropa čeka

Srbija je entitet koji se neprestano razara i pokušava da se konstituiše (po sistemu: sami sebe zaplićemo, sami sebe rasplićeemo), ali sada više izgleda nema unutrašnju snagu da sam dobaci do nekog konsolidovanog oblika. Zbog toga što se ne zna kolika je, gde je, koliko ima stanovnika, gde ide i odakle dolazi, Srbija je zemlja koju davi njena sopstvena mapa, što je svakako lepa figura za neko književno delce, ali u stvarnosti vodi ka potpunom poništenju svakog „realiteta“. Zato vam se obraćamo i želimo da vas zamolimo da učinite sve što je u vašoj moći da Srbija u budućnosti dobije status „nadzirane nezavisnosti“ koji bi podrazumevao veću involviranost evropske administracije u sve institucije srpskog društva. Potreban je period od nekoliko mandata punog nadzora i implementacije procedura koji bi pomogli da se srpsko društvo izgradi na vrednostima koje ne bi bile u suprotnosti sa principima na kojima je izgrađeno moderno evropsko društvo. U tom periodu predstavnici Srba i građana koji žive u Srbiji ne bi imali izvršnu vlast, već bi prolazili kroz specifične treninge u cilju sticanja veština izgradnje normalnog društva. Vremenom bi EU prepuštala određene izvršne projekte lokalnim administracijama i na tim pilotima bi mogla da se meri uspešnost započetog ozdravljenja.

Molimo vas da uzmete u obzir vremenski testnac u kome se Srbija našla i da reagujete na najbrži mogući način. Da odmah bude bolje, jer Srbija ne može da čeka. Živela Srbija! Živela Evropska unija! Znamo se ■

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Tomislav Marković

NEDIĆGRAMI

(Milan Parivodić, iz zbirke *Srpska majka*
Gadost i njezina deca)

SRCE U EREKCIJI

Miruj, miruj, srce moje,
Stani mirno pred Nedićem,
Kad prilike budu bolje
Staćeš mirno pred Mladićem.

JEDNA JE MAJKA

Nedić beše srpska majka,
Tople duše, srca meka.
On je Srbe spasavao,
A Jevreje u smrt slao.

OD TRAČA DO MAČA

O Nediću trač se širi
- Izdajnik beše. O, Hriste,
Zar izdajnik može biti
Ko ubija komuniste?

ZDRAVICA

Nedić beše Srbin dobar,
A još bolji naci-kvisling.
U njegovo slavno ime
Popijmo još koji rizling! ■

Nestranačka ličnost na čelu BIA

Beogradski književni klan

raspisuje

LIKOVNI KONKURS

na temu „Foto-robot pesničkog genija“

Opis modela

Pesničku tradiciju oživljava reanimacijom, tradicionalnim metodama s kolena na koleno i usta na usta. Često pada u trans, a najčešće u transsimbolizam. Stih mu varira od heksametra do deseterca, mada zna i da se napenali. Njegove pesme se uzimaju našte srca, jedna po jedna, i rastvaraju u umu (idealno sredstvo protiv migrene). Ne ustaje iz kreveta dok ne oseti čežnju za apsolutnom Lepotom i večnom Harmonijom, a onda drmne jednu rakijicu. Za svoju pesničku individualnost bori se svim sredstvima, kad prigusti - čak i pisanjem stihova. Bavi se jedino ključnim pitanjima ljudske egzistencije, po ugledu na Natašu Miljković. Pesnički svet gradi na mitološkoj osnovi, a tako se i oblači. Za razliku od svog lirskog subjekta, egzistencijalnu mučninu oseća samo kad prepije. Dok se šeta po logorima i stratištima, sluša muziku sfera sa mp3 plejera, da mu jauci i zapomaganja ne bi narušili koncentraciju u pisanju tihe knjige o beskraju.

Sve tehnike su u igri.
Radove slati isključivo na adresu.
Pobednik se određuje žrebom i nagrađuje imenovanjem za kolodvorskog slikara.

BULEVAR ZVEZDA

Piše: Redakcija **Betona**

MEDAKOVIĆ, DEJAN

MEDAKOVIĆ, Dejan (Zagreb, 7. jula 1922), kunst-historičar, povesničar zapadnih srpskih krajeva, hroničar srpstva, kolenović, akademik, politički übermensch proistekao iz kružoka Simine 9a, funkcioner mnogih odbora, zadužbina i komisija, koautor Memoranduma SANU i njegov dosledni zagovornik. Gimnaziju je završio u Sremskim Karlovcima. Za vreme okupacije je u Beogradu radio kao asistent u Muzeju kneza Pavla. Diplomirao je i doktorirao na Filozofskom fakultetu u Beogradu na grupi za istoriju umetnosti. Na istom fakultetu je izgradio karijeru od asistenta do dekana. Radio je i u Muzeju grada Beograda, Ministarstvu za nauku i kulturu, Saveznom zavodu za zaštitu spomenika kulture, Istorijskom institutu SANU. Devetnaesti predsednik SANU postao je 11. februara 1999. Na toj funkciji je ostao sve do 3. aprila 2003. kada je na izornoj skupštini izgubio od protivkandidata Nikole Hajdina. Intenzivni period njegovog naučnog rada vezuje se uglavnom za sedamdesete godine prošlog veka, kada je objavio nekoliko knjiga o srpskom baroku (*Barokne teme srpske umetnosti*, *Putevi srpskog baroka*). Književnu karijeru je započeo 1946. kao pesnik bespuća (*Motivi*), a okončao je u petoknjižnom bespuću bestsela *Efemeris*. Oduvek se hvalio svojim poreklom, osobito povezanošću sa mnogim dinastijama, srpskim, crnogorskim i ruskim. Kao kuriozitet ističe da je jedan njegov predak imao čast da radi korekturu *Gorskog vijenca*. Otuda se i predstavlja kao naslednik narodne poezije i Njegoša. Memoranduma se nikada nije odrekao. Smatra da je taj „proročki“ tekst jedan od zvezdanih trenutaka Akademije, kojim je ona htela da spase Jugoslaviju. Tri godine nakon objavljivanja tog dokumenta, Medakoviću je u Predsedništvu Srbije *Sedmojulska nagrada* uručio Slobodan Milošević, što je ostalo zabeleženo u foto dokumentaciji *Politike*. Dobitnik je Herderove nagrade za 1990. godinu, Oktobarske nagrade grada Beograda za istu godinu, kao i mnogih drugih nagrada. Redovni je član Evropske akademije nauka i umetnosti. Kao predsednik SANU, u toku NATO bombardovanja, ponudio je generalu Ojdanici usluge Akademije. Živi i radi u Beogradu. Ne voli konceptualnu umetnost. Uživa u Wagneru ■

BLOK BR. V

www.kosmoplovci.net

